

Αργος Τύπου
ΑΡΓΟΣ ΤΥΠΟΥ
από το 1971

Πηγή: ΚΑΘΗΜΗΡΗΝΗ - Εφημερίδα
Ημερία: 12-03-2006
Σελίδα: 10
Τεύχος: ΜΕΙΖΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Καλύπτοντας το φάσμα από τον «**Όμηρο ως τον Προυστ**», συνδυάζοντας τόσες πολλές μεθόδους με τέτοια επιδεξιότητα, αναδεικνύοντας τόσα πολλά ερωτήματα θεωρίας, ιστορίας και κριτικής, εκθέτοντας τέτοια πολυμέθαια, διορατικότητα και σοφία, η «Μίμηση» του Erich Auerbach χαιρετίζεται ως το σημαντικότερο και λοιμότερο βιβλίο αισθη-

κής και ιστορίας της λογοτεχνίας που δημοσιεύτηκε τα τελευταία πενήντα χρόνια». Με τα λόγια αυτά μίλησε το 1999 ο μεγάλος θεωρητικός της λογοτεχνίας Rene Wellek για την αγγλική μεταφραστική επανέκδοση της «Μίμησης», η εικόνα της πραγματικότητας στη δική λογοτεχνία» βιβλίο που κυκλοφορεί σήμερα στη γλώσσα μας, αντιστάνας μέσω του μεταφραστικού όθλου του Λευτέρη Οικονόμου και της επιμελήτριας Ελένης Χουρμουζάδου, ένα μείζον φιλολογικό γεγονός (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, σελ. 749). Γερμανός ιστορικός της λογοτεχνίας, φιλόλογος και κριτικός, ο Erik Auerbach (1892 - 1957) έγραψε τη «Μίμηση» (1946) κατά τη διάρκεια του πολέμου, αυτοεξόριστος στην Κωνσταντινούπολη, και χωρίς πρόσβαση στην εξειδικευμένη βιβλιογραφία που απαιτούσε η ογκωδέστατη μελέτη του. Όπως υπογράμμισε με αρκετή δόση αυτοσαρκασμού ο ίδιος ο συγγραφέας: «Το βιβλίο αυτό οφείλει τη συγγραφή του στην έλλειψη μιας μεγάλης ειδικής βιβλιοθήκης.

Αν εικά επικεντρώσει να ενημερωθώ για όσα έχουν γραφεί πάνω σε τόσο πολλά αντικείμενα, μάλλον δεν θα έβρισκα πιο καιρό να κατοπιαστώ με το γράψιμο». **Σε τι ακριβώς συνίσταται η «Μίμηση»;** Ασχολείται με αντιπροσωπευτικά κείμενα της ευρωπαϊκής γραμματείας αρχίζοντας από τον Όμηρο και την Παλαιά Διαθήκη και φθάνοντας μέσω των Περικλή, Αισχύλου, Σοφοκλή, Ευριπίδη, Σαίξπηρ, Μολιέρου, Αβράμ, Γκαίτε, στους μεγάλους μυθιστοριογράφους του 19ου και του 20ού αιώνα Μπαλζάκ, Σταντάλ, Φλωμπέρ, Ζολά, Γουμπ και Προυστ. (Πρώτο δοκίμιο ανάμεσα τους, η κλασική «Ουλή του Οδυσσέα», μια σύγκριση της ομηρικής αναγνώρισης του Οδυσσέα από την Ευρι-

ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΣ

Μείζον φιλολογικό γεγονός

της ΕΛΙΖΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

κλεια και της θυσίας του Αβραάμ, κείμενα που περιλαμβάνεται σε όλες τις ανθολογίες κριτικής του 20ου αιώνα). Από τους συγγραφείς αυτούς, ο Αουερμπαχ απομονώνει σύντομα χωρία τα οποία αναλύει υφολογικά, θεωρώντας ότι η γραμματική και τον συντακτική τους αντανακλώνει ευθέως με τη θέση του υποκειμένου στην κοινωνία και στην ιστορία. Ειδικότερα, ο Γερμανός μελετητής εξετάζει πως οι συγγραφείς αντιμετώπισαν τον κλασικό αρχαιοελληνικό διαχωρισμό του ύφους σε υψηλό, μέσο και χαμηλό. Κι επίσης εξετάζει την αλληγορική χριστιανική αντίληψη σύμφωνα με την οποία, τυχαία γεγονότα του παρελθόντος ή του παρόντος θεωρούνται ως προοικονομία ή εκ των υστέρων αποτύπωση του Θεού Δράματος. Όπως σημειώνει ο Τζορτζ Στάνερ σε βιβλιοκρισία που παρουσιάζεται αντί πρόλογου στον τόμο, ο Erik Auerbach κοινολόγησε τη βαθιά εξελικτική λογική που συνέδεε τον ρεα-

σμό της αρχαίας γραμματείας και των μεσαιωνικών και αναγεννησιακών κειμένων με το γαλλικό μυθιστόρημα του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ού αιώνα». **Π**οια είναι η κεντρική σύλληψη του Αουερμπαχ; **Π**έκει ως εξής: Ο πολιτισμός κάθε εποχής έχει τις δικές του δυνατότητες αισθητικής τελειότητας. Σύμφωνα με την κλασική αρχαιοελληνική ρητορική, τα ύφη διαχωρίζονταν με τρόπο απόλυτο σε υψηλό, μέσο και χαμηλό - με το υψηλό ύφος σε άμεση συνάφεια προς τις περιπέτειες των βασιλέων και των ηρώων και τα τραγικά πεπρωμένα τους, και το χαμηλό σε άμεση συνάφεια προς τις περιπέτειες των ανθρώπων του μόχθου και το κωμικό καμώματά τους. Υιοθετώντας μια εντελώς διαφορετική αντίληψη περί του υψηλού, η ιουδαϊοχριστιανική παράδοση διέγρυνε δραματικά το κοινωνικό σώμα που ήταν άξια ενός τραγικού πεπρωμένου. Καθώς ο Χριστός δεν ήρθε στον κόσμο ως βασιλιάς και οι μαθητές του ήταν ψαράδες, το τραγικό πεπρωμένο έλαμψε να αποτελεί

αποκλειστική υπόθεση όσων ανήκαν στην κορυφή της κοινωνικής πυραμίδας. Το υψηλό με το χαμηλό ύφος μέσω της νέας αυτής προσέγγισης αναμειχθηκαν, με αναπάντατες συνέπειες για το πως Δύση άρχισε να αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα. Χρειάστηκαν, ωστόσο, πολλοί αιώνες έως ότου ο σπόρος που έσπειρε ο χριστιανισμός να αναπτύξει πλήρως τη δυναμική του. Διότι η παράλληλη θρησκευτική έμφαση στην αλληγορική ερμηνεία των γεγονότων αποξέωσε την πραγματικότητα και την ιστορικότητα της Μέσα από μια μακριά έτσι πορεία, όπου οι «Εξομολογήσεις» του Αγίου Αυγουστίνου ή η σαιχηρική αντίληψη περί του τραγικού, δεν ήταν ποτέ δυο από τους πολλούς ιστορικούς σταθμούς της, η δική λογοτεχνία κατέληξε στην πλήρως εκκοσμημένη αντίληψη της πραγματικότητας, την οποία καλλιέργησε ο 20ός αιώνας, και όπου στο ταπεινό και στο ασήμαντο αναγνωρίστηκε η δυνατότητα να περιελθούσαν μέσω τους ιδιότητες που κάποτε ανήκαν στον Θεό και στον άνθρωπο.